

De laatste Dominicaan op Kralendijk (Bonaire) en Noord (Aruba)

Gesprek met Antoon Boks

Wij beginnen met de vraag die wij iedereen stellen: waarom ben jij dominicaan geworden?

Omdat er dominicanen in onze parochie, de Maria-Koningin-van-de-Rozenkrans in Schiedam, waren. Wij keken van de achterkant van ons huis in de tuin van de pastorie. Jan is op een andere manier dominicaan geworden. Domingo van Moorsel was een van de paters op de pastorie; ik koos hem als mijn biechtvader, en hij vroeg mij in de vierde klas: wat wil je worden? Ik zei: dat weet ik niet. Maar een paar keer daarna vroeg hij het weer, en toen zei ik: "Misschien wel priester". Hij zei: "O, dat zou leuk zijn". Hij was de aalmoezenier van de verkenner, en ik was intussen verkenner geworden. Na de zesde klas lagere school ben ik zonder bewijs van goed gedrag naar het Dominicus-College gegaan.

Maar waarom de dominicanen?

Tja, in Schiedam waren dominicanen de parochiegeestelijken van twee parochies. Mijn vader was bij de Dominicaanse Derde Orde; hij werd de laatste prior van Schiedam. Hij was heel lang penningmeester, en wij mochten voor hem heel vaak contributie ophalen bij al die derdeordelingen. Mijn vader hoorde bij de Singelkerk, mijn moeder oorspronkelijk bij de Havenkerk, allebei van de dominicanen. Van de vier parochies in Schiedam werden er twee door de Dominicanen bediend.

Was je nog meer dan verkenner?

Ik was toen ook misdienaar, en na mij zijn al mijn broers ook misdienaar geworden. Twee keer heb ik de mis verzuimd op zondag, toen ze mij op 11 uur hadden gezet om de mis te dienen. Ik kwam te laat en kon de kerk niet meer in, want die was hartstikke vol. Je kon de familie Boks op alle uren binnen krijgen, maar niet om 11 uur: dat was veel te laat. Jarenlang is de mis van zes uur of half zeven 's morgens door ons gediend.

Hoeveel missen waren er dan?

In de Rozenkranskerk had je 5 missen op zondag, maar ook door de week. Er waren 6 paters, en één pater deed de mis in het zusterklooster. Als je preekte, preekte je 5 missen. Bovendien had je nog het Lof. En al die missen waren vóór 12 uur, want je moest nuchter zijn. Dus als ik om halftien moest dienen, dan ging ik om halfacht te communie. En dan ging ik naar huis om te ontbijten.

Ik hoor je zeggen: je moest nuchter zijn.

Ja, je mocht vóór de communie niet eten of drinken. Als je na 12 uur 's nachts iets gegeten of gedronken had, was je niet meer nuchter. Maar met oud-en-nieuw kon je tot 10 vóór half-één eten of drinken, want dat viel samen met de Midden-Europese tijd. Toen dat langzamerhand afgeschaft werd, mocht je eerst vóór de communie water drinken; er waren tevoren kinderen die hun eerste communie niet konden doen, omdat zij hun tanden gepoetst hadden. Later mocht je tot 3 uur vóór de communie iets eten of drinken. Dat was algemene regelgeving voor alle mensen die katholiek waren.

Hoe komt dat op een kinderzieltje over?

Gewoon: je hoort erbij, dus je doet zoals de grote mensen.

Op een gegeven moment ben je naar Nijmegen gegaan?

Ik ben naar het Dominicus-College gegaan, en ik ben daar in de tweede klas blijven zitten. Daarna is het met mijn Latijn en Grieks altijd slecht geweest; daarom ben ik bèta geworden en dat was een elite opleiding met nadruk op de exacte vakken, want maar een paar mochten dat doen. Een van de docenten, Seelen, was boos of moet ik zeggen, bedroefd, want op het eindexamen had niemand een 10 gehaald. Ik had wel een flink aantal negens en achten. Gedurende de hele zesde klas had ik voor Grieks een 4 en voor Latijn een 6; bij het eindexamen had ik voor Grieks een 6 en voor Latijn zelfs een 8. Bij talen was het heel moeilijk om zulke hoge cijfers te halen. Wel las ik veel Engels.

Je bent daarna naar Huissen gegaan?

Ja, en daarna naar Zwolle voor de filosofie en naar het Albertinum voor de theologie. Met Pasen van het eerste jaar theologie zei onze Magister van Diemen tegen mij: jij gaat in de grote vakantie samen met Frans Lohman naar Spanje.

Was dat met het oog op Puerto Rico?

Dat werd er niet bij gezegd. Henk Sechterberger was één van mijn klasgenoten en hij had een cursus Spaans en wist er iets van omdat hij op Bonaire geboren was en na de oorlog op Curaçao naar school was gegaan. Die cursus kreeg ik van hem, en toen heb ik steeds de woorden die ik niet kende op een stukje kladpapier die ik zo groot had gemaakt, dat die in een luciferdoosje paste, gezet, aan de ene kant Nederlands en aan de andere kant Spaans. Ik leerde zo heel veel woordjes voordat ik in Spanje aankwam. Het eerste jaar gingen we naar de Spaanse provincie gedurende de zes weken van de grote vakantie. Het theologicum was in Salamanca en daar praatten wij telkens een hele dag met steeds weer een andere student die ons dan verbeterde. Het jaar daarna zijn wij weer in Spanje geweest maar toen bij de provincie van de Rosario met het theologicum in Avila. Dat hebben wij drie jaar gedaan.

Na mijn priesterwijding was er net in 1966 een Generaal Kapittel geweest, dat het lectoraat afschafte. Wij zouden met vier studenten lector worden, maar dat was voor ons geen mogelijkheid meer en toen zijn we door de toenmalige regens Micklinghoff naar de universiteit gestuurd. We moesten snel kiezen, welke doctorale specialisatie wij zouden doen. Vanwege mijn Latijn en Grieks durfde ik het niet aan om dogmatiek te studeren. Ik nam toen de richting Missiologie met als specialisatie het Spaanse gedeelte van Zuid-Amerika. Zo ben ik doctorandus theologie geworden.

Ben je, toen je daarmee klaar was, gelijk benoemd voor Puerto Rico?

In maart studeerde ik af, en in juni 1969 was het grote, belangrijke kapittel van Nederland. Daar ben ik een van de secretarissen geweest.

Waarom was dat belangrijk?

In 1969 zijn er drie provinciaals gekomen.

Toen ben je naar Puerto Rico gegaan?

Daar werd ik voor benoemd. 's Avonds laat kwam ik daar aan via New York. Ik werd daar opgehaald door Cor Kester, een klasgenoot, die al in 1967 naar Puerto Rico was gestuurd. Ik ben eerst drie maanden kennis gaan maken in Comerío, daarna drie maanden in Yauco, drie maanden in Bayamón, en toen ben ik benoemd voor Yauco. Na een jaar (1971) moesten wij op verzoek van de bisschop daar weg met vijf Dominicanen onder wie Ben Vocking. De vier Dominicanen van Comerío moesten ook vertrekken van hun bisschop. Wij hebben toen in Yauco meegemaakt, dat de mensen de kerk dichtgespijkers hadden als protest tegen de bisschop. Op een gegeven moment hebben wij van de vicaris het bevel

gekregen om uit Yauco weg te gaan. Ik ben nog een maand op het eiland gebleven, en daarna ben ik naar Nederland vertrokken.

Daar aangekomen was de vraag: wat nu? Want we waren in beroep gegaan in Rome. Henk Sechterberger, Hein Schaeffer en ik hadden tijdens onze studie op de universiteit in 1968 een plan opgesteld om naar de Antillen te gaan en daar te gaan helpen bij het opzetten van categoriale vormen van zielzorg. Dat is niet doorgegaan, omdat de bisschop daar tegen was. Maar provinciaal van Waesberge stelde voor dat het misschien voor mij toch wel iets om naar de Antillen te gaan. Ik was het met hem eens; eind december 1971 kreeg ik bericht, dat ik kon komen, en in januari 1972 ben ik toen naar de Antillen gegaan.

Het bleek, dat Nic Erkamp had voorgesteld, dat ik naar Aruba zou gaan. Ik begon met Papiamento te leren en dat ging gemakkelijk na het Spaans. Bovendien wist bijna niemand, dat ik een Nederlander was, omdat ik in Puerto Rico had geleerd om buitenshuis altijd Spaans te spreken. Dat deed in ook op Aruba, al had ik daar natuurlijk Nederlands kunnen spreken. Later complimenteerde iemand mij nog dat ik zo goed Nederlands sprak en vertelde ik haar, dat mijn moeder me altijd had gezegd op mijn talen te letten. Nic vroeg me ook om na de grote vakantie godsdienstlessen te gaan geven op Mavo, Havo en VWO; 's morgens was ik docent, 's middags werkte ik in de parochie. Dat betekende minstens 65 begrafenissen per jaar en dan de voorbereiding op de Communie en het Vormsel op drie scholen met ieder minstens twee klassen. Ik ben 7 jaar op Aruba gebleven. Nic is in die tijd Vicaris gekozen en we hebben hem twee keer herkozen.

Waar ging je daarna naar toe?

Op een gegeven moment waren er problemen op Bonaire. Om die op te lossen heb ik me tenslotte aangeboden om daar naar toe te gaan, maar dan wel voor 7 jaar, want in de toen gebruikelijke twee of drie jaar kun je de mensen niet leren kennen. Zo ben ik op Kralendijk gekomen. Ik heb daar 7 jaar gewerkt, al werd ik na drie jaar gevraagd om vanwege een probleem in Oranjestad terug te gaan naar Oranjestad op Aruba. Ik heb toen gezegd: "Als je het me vraagt zeg ik nee, maar als je het me zegt, dan doe ik het. Wijbe Fransen is toen naar Oranjestad gegaan.

Was Bonaire anders dan Aruba?

Gedurende mijn tijd op Bonaire had ik niet alleen de parochie van Kralendijk en godsdienstlessen op Mavo en Havo, maar deed ik ook mee met de opleiding tot Pastoraal medewerker, die op Curaçao, Aruba en Bonaire werd georganiseerd. Dat betekende soms op donderdagmiddag van Bonaire naar Curaçao vliegen daar college geven op de Universiteit van zes tot tien uur 's avonds, dan weer naar het vliegveld gereden worden om naar Aruba te vliegen. Op vrijdag avond gaf ik college van zes tot tien en op zaterdagmorgen van negen tot twaalf, dan vloog ik terug naar Bonaire om op zondag minstens twee missen te doen met preek. Later gaf ik op de cursus M.O.-A Pedagogiek les in filosofie zowel op Bonaire als op Curaçao. Dat laatste als opvolger van Wim Driessen. Bij het begin van mijn zevende jaar op Bonaire vroeg Nic mij om aan het einde van dat jaar naar de parochie van Noord in Aruba te gaan. In 1977 was de eerste buitenlandse diocesane clerus op Aruba gekomen en dat werden er onder Mgr. Ellis steeds meer. Ik ben de laatste Dominicaan van Kralendijk geweest, en Hein Nooijen was de laatste van Bonaire.

Kwam je op Aruba terug in dezelfde parochie als waar je begonnen was?

Nee, ik kwam op Noord, een parochie van 8.000 parochianen, van wie er ieder weekeinde 1.400 naar een van de vier Eucharistievieringen kwamen. Dat was hoog, want meestal kwam niet meer dan 5% van de parochianen naar de viering. Dat betekende ook minstens 120 kinderen die gedoopt werden per jaar; we hadden 180 eerste communicantjes van vier scholen en tussen de 80 en 120 vormelingen. Vanuit Aruba heb ik Exegese gegeven op de toen op Curaçao en Aruba gestarte M.O.-A opleiding Theologie.

Hoe was de periode, dat er steeds minder Dominicanen waren en dat er over teruggaan naar Nederland werd gesproken.

In 1970 is al afgesproken, dat je mocht blijven werken tot je 70ste; voor of na die verjaardag zou je terug naar Nederland gaan, als je verzorgingsbehoefte werd. Toen ik Vicaris werd gekozen in 1998, heb ik de bisschop één jaar de kans gegeven om iemand anders te zoeken voor Noord en ben in 1999 verhuisd naar Curaçao. We waren – als ik het goed heb – toen nog met 15 confraters en op het einde van mijn Vicariaat, waren we nog met 7 confraters. Ik heb 8 mensen naar Nederland gestuurd, omdat zij verzorging nodig hadden, nadat we soms heel lang met elkaar gepraat hadden; meerdere keren deed ik dat met tranen in mijn ogen. Want je moet wel bedenken, dat pas in 2002 er op St. Maarten in een nieuw verzorgingstehuis twee kamers zijn gekomen voor één persoon; alle andere kamers waren voor twee of meer personen en dat zijn wij niet gewend.

Ben jij toen zelf ook naar Nederland teruggekomen?

Nee, nadat ik 4 jaar Vicaris was geweest, moest er een voorstel aan de provinciaal gedaan worden over wie Vicaris zou worden. We waren toen al zó klein geworden, dat wij niet meer voldoende mensen hadden om zelf te kunnen stemmen. Na die consultatie werd Toine Frehe Vicaris. De bisschop vroeg mij toen om voor 3 maanden naar St. Maarten te gaan, want daar waren we sinds het vertrek van Jan Standenmeijer in 1975 niet meer.

En wat was jouw opdracht?

In april 2002 ben ik daar heen gegaan, want de diocesane priester, een Filippijn, zou weggaan en al sinds 1980 leende de parochie zeer grote sommen van de bank. Niemand van het Bisdome kon er achter komen waarom? Binnen acht maanden heb ik die schuld van \$110,000 en NAF95.000 van de parochie aan de bank terugbetaald, want de mensen waren zeer vrijgevig. Bij mijn komst had ik de tweede collecte in het weekeinde afgeschaft, omdat iedereen zijn gave in twee keer op de schaal gooide. Maar een keer had ik op maandag NAF.6.000,- nodig om een gezin te behoeden voor een uit huis plaatsing. Ik vertelde de mensen, dat op die zondag er een tweede collecte zou zijn: Ik kreeg daarin zelfs meer dan NAF.6.000,- tot mijn komst op Sint Maarten waren er sinds 1980 ook mensen geweest, die geld van de parochie verduisterden. Terwijl ik daar was werd ik in januari 2003 tot prior in Huissen gekozen. Je hebt dan 5 dagen om ja of nee te zeggen. Ik had geen reden om nee te zeggen, want ik was er al langer dan de afgesproken drie maanden. Daarom heb ik ja gezegd en ben ik naar Huissen gegaan om prior te worden.

En dat heb je twee periodes gedaan?

Ja, ik kwam daar als allochtoon. Heel veel dingen wist ik niet. Ik had 33 jaar in het Caraïbisch gebied gezeten, en dat betekende dat je vreemd was.

We zitten nu hier in het kantoor van het provinciaal. Daar ben je ook bezig?

Ik ben vervroegd afgetreden als prior, om niet de kans te hebben dat ik in 2009 naar het Kapittel zou moeten. Na dat Kapittel werd ik door de provinciaal en het diffinitorium gevraagd om syndicus van de provincie te worden. Toen heb ik bedongen: ik neem het alleen aan als ik alles met mijn broer Jan en ook met Paul Minke, die 8 jaar syndicus van de provincie was geweest kan bespreken. Dat mocht en toe heb ik het aangenomen. Het bevalt mij nog steeds, maar het wordt wel steeds zwaarder, want ik ben pas 74.
